

Макроекономски движења во Република Македонија во август 2003 година

Водењето на конзистентна макроекономска политика поддржана од страна на ММФ (како и од други меѓународни финансиски институции и од Европската Унија), претставува солидна основа за натамошно одржување на макроекономската стабилност и динамизирање на економскиот развој во македонската економија. Во услови на рестриктивна фискална политика (намалени буџетски приходи и значително пониски расходи во однос на истиот период од минатата година), како и преку одржување на политика на стабилен девизен курс на денарот во однос на еврото од страна на монетарната власт, инфлацијата, изразена преку порастот на трошоците на животот, во август е речиси непроменета во однос на минатиот месец и изнесуваше 0,1%. Просечната стапка на инфлација во првите осум месеци од 2003 година од 0,8%, се одржува во рамки на проектираната стапка на инфлација (од 1,8%) за 2003 година. Во август, девизниот курс на денарот во однос на еврото на девизниот пазар беше стабилен и се одржа на нивото од 61,21 денари за едно евро, при што НБРМ изврши нето-откуп на девизни средства на девизниот пазар.

Во август 2003 година, индустриското производство, како индикатор на економската активност, забележа висок сезонски пад од 22,7% на месечна основа, условен од намалената активност во летниот период. Притоа, и покрај месечното намалување, обемот на индустриското производство во периодот јануари - август 2003 година е повисок за 3,7% во однос на истиот период од 2002 година.

После тримесечен тренд на намалување на каматните стапки на банките, во август 2003 година нивното ниво се задржа речиси непроменето. Просечната пондерирана денарска активна каматна стапка во август изнесуваше 15,5%, а просечната пондерирана денарска пасивна каматна стапка изнесуваше 7,4%, со што каматната маргина се задржа на нивото од претходниот месец (8,1 процентен поен). Просечната пондерирана каматна стапка на пазарот на пари изнесуваше 8,5% (намалување за 0,8 процентни поени), при регистрирана пониска активност на пазарот на пари. Каматната стапка на аукциите на благајнички записи на НБРМ и во август беше фиксна и изнесуваше 7%. Согласно повисокото ниво на ликвидност во банкарскиот сектор во текот на месецот, износот на продадените благајнички записи на НБРМ забележа зголемување.

Во август 2003 година беше регистриран месечен пораст од 1,8% на вкупните депозити на недржавниот сектор кај банките, како основа за зајакнување на нивната кредитна активност. Притоа, порастот на вкупниот депозитен потенцијал на банките е инициран од повисокиот обем на штедење на населението и на претпријатијата. Вкупните пласмани на банките во август остварија пораст на месечна и годишна основа од 1,3% и 3,5%, соодветно, при што продолжи тенденцијата на долгорочно кредитирање на населението.

Монетарниот раст во август 2003 година е под влијание на поинтензивниот пораст на трансакционите депозити на претпријатијата и поизразената преференција за краткорочно штедење. Следствено, паричната маса М1 беше повисока за 1,0%. Зголеменото краткорочно девизно штедење придонесе за зголемување и на пошироките монетарни агрегати М2 и М4, кои остварија месечен пораст од 1,8% и 1,5%, соодветно. Со оглед на месечниот пораст на монетарните агрегати и намалувањето на готовите пари во оптек (0,9%), монетарните мултипликатори забележаа зголемување во однос на претходниот месец. Анализирани на годишна основа, освен паричната маса М1 која забележа пад поради пониското ниво на готови пари во оптек и депозитни пари, монетарните агрегати М2 и М4 остварија висок пораст (13,8% и 9,6%, соодветно), согласно значително повисокото ниво на краткорочно денарско и девизно штедење.

Ревидирана макроекономска програма за 2003 година

Во периодот од 23 јули до 8 август 2003 година, во Република Македонија престојуваше мисија на Меѓународниот монетарен фонд (ММФ), со цел оцена на исполнувањето на критериумите утврдени со Stand By аранжманот. Притоа, врз основа на анализата на последните расположиви податоци беше извршена ревизија на првичната макроекономска програма. Фокусот на аранжманот и понатаму е обезбедување на одржлива фискална и екстерна позиција на среден рок и поттикнување на економскиот раст и вработеноста.

Во услови на постепено ревитализирање на економската активност и регистриран реален раст на БДП во првите два квартала од 2003 година (од 2,2% и 3%, соодветно), беше извршено незначително ревидирање на проектираната стапка на реален раст на БДП за 2003 година од 3% на 2,8%. Притоа, како основни претпоставки за ваквата проекција се наведуваат очекуваниот интензивен пораст на производството на метали, пониското ниво на ризик на земјата и предвидените капитални расходи на државата.

Стапката на инфлација во текот на првите седум месеци од 2003 година беше значително пониска во однос на очекуваната. Имено, и покрај промените во структурата на данокот на додадена вредност, повисоките цени на нафтата, телефонските импулси и топлинската енергија, просечната стапка на инфлација беше ниска и стабилна. Во согласност со ваквите движења, ревидираната просечна стапка на инфлација за 2003 година изнесува 1,8% (наспроти 3% во иницијалната проекција).

Во првото полугодие од 2003 година, фискалните перформанси беа исклучително поволни. Имено, задоцнетото донесување на буџетот за 2003 година, како и преземените мерки за зголемување на транспарентноста на буџетските трошења детерминираа ниска буџетска потрошувачка. Сепак, имајќи ја предвид очекуваната реализација на предвидените капитални расходи до крајот на 2003 година, проекцијата на буџетскиот дефицит на централната власт и вкупниот буџетски дефицит (ги вклучува и фондовите) за 2003 година изнесува 1,4% и 2,5% од БДП, соодветно (1,6% и 2,7% од БДП, соодветно во иницијалната проекција).

Во доменот на екстерниот сектор, проектираниот дефицит во тековната сметка на платниот биланс за 2003 година изнесува 8,5% од БДП (9,3% во претходната проекција), а бруто девизните резерви и натаму треба да обезбедуваат приближно четиримесечна покриеност на увозот.

Врз основа на вака ревидираните проекции, беше извршена ревизија на монетарната програма. Така, врз основа на очекуваното понатамошно јакнење на склоноста кон краткорочно штедење во денари, предвиден е годишен пораст на паричната маса М2-денарски дел од 12,4% (9,6% во првичната проекција). Со ревидираната проекција се очекува пораст на паричната маса М4 од 15% (наспроти првичната проекција од 7%), како резултат на очекуваното зголемување на краткорочното штедење во девизи.

Проектираната годишна стапка на пораст на вкупните кредити на банките одобрени на недржавниот сектор не беше променета (9,5%). Предвидената позитивна меѓугодишна динамика базира на претпоставките за стабилно економско окружување и понизок ризик, повисока побарувачка за кредити (при диверзифицирана понуда на кредити и релативно пониски каматни стапки), како и либерализацијата на одобрувањето на девизните кредити (од август 2003 година, со стапувањето во сила на измените во Законот за девизно работење, банките имаат право да одобруваат девизни кредити на сите заинтересирани субјекти). Проектираниот пораст на вкупните кредити на банките кореспондира со очекуваната буџетска потрошувачка и претпоставката за натамошна склоност на банките кон одржување на висока девизна позиција во странство.